

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה ה-30

30-31 במאי 2023

השפעת השינויים המוצעים במערכת המשפט
על המאזן הכספי של משקי הבית בישראל

בחנית תרחישים לפי עשירוני הכנסה

דפנה אבירס־ניצן

טיוטה לדיון

יושבי ראש הכנס: פרופ' קרנית פלוג | פרופ' יוג'ין קנדל
מנהלת הכנס: דפנה אבירס־ניצן

קרן דליה ואלי
הורביץ בע"מ

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה ה-

דברי פתיחה

שלום לכם,

אני מברך אתכם על השתתפותכם בכנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה. השנה אנו מציינים 30 שנה להיווסדו של הכנס. מראשיתו, מטרת הכנס הייתה להעלות לדיון את הנושאים המרכזיים והחשובים לעיצוב עתידה הכלכלי והחברתי של מדינת ישראל.

כמדי שנה אנו מתכנסים כדי לעבוד במשותף עם הממשלה, נציגי החברה האזרחית, המגזר העסקי ומעצבי המדיניות על מנת לסייע בטיוב של תהליכי קבלת ההחלטות ולשמש כר מחקרי פורה למחשבות ולהתלבטויות של מובילי המדיניות הכלכלית-חברתית בישראל.

ברור לכולנו כי השנה אנו מתמודדים עם מציאות שטרם ידענו כמותה. אומנם אי-הוודאות הפוליטית מלווה אותנו כבר למעלה מארבע שנים, וידענו בדרך גם את משבר הקורונה - ולאלה הייתה השפעה מרחיקת לכת על הכלכלה, אולם השנה אנו חווים משבר עמוק ושונה במהותו, שמותיר את חותמו על הפוליטיקה, החברה והכלכלה באופן שדורש התמודדות בכל החזיתות על מנת לשמר את חוסנה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית ואיתנה מבחינה כלכלית.

מדינת ישראל נמצאת בצומת קריטי לעתידה. בתקציב שאושר בממשלה אין די צעדים מעודדי צמיחה או קידום של רפורמות חשובות, ולכן עלינו לחשוש מאוד מהשפעתו העתידית. יתרה מזו - כספים רבים מושקעים בדיוק בכיוון הפוך: בהגבהת החומות ובחינוך שאינו מספק כלים להשתלבות בתעסוקה. איננו יכולים להמשיך במדיניות של "עסקים כרגיל" ולחשוב שלא יהיו לכך השלכות הרוות אסון על עתידנו הכלכלי והחברתי.

לדידי, תפקיד היושבים סביב השולחן הזה, בהובלת המכון הישראלי לדמוקרטיה, הוא לקדם דיונים וחשיבה שיובילו לחוזה חברתי חדש ומעודכן בין החברה הישראלית, על כל מגזריה, למדינת ישראל. חוזה חברתי חדש יהיה חייב להציע נתיב להתמודדות עם שאלת ההשתלבות של אוכלוסיות בשוק העבודה ולהעמיק את החינוך לערכים דמוקרטיים בקרב כל המגזרים. חוזה חברתי חדש יהיה חייב לכלול גם הסדרים חדשים בכל הנוגע לגיוס לצה"ל - המשך המגמה הנוכחית יוביל למיטוט מודל צבא העם ולפגיעה בביטחון המדינה.

בכנס נדון לעומק בדרכים מעשיות לשינוי כיוון ההתפתחות של המגמות הבעייתיות. לשם כך עלינו ראשית למפות ולזהות את ההשלכות העתידיות של המשבר הנוכחי. לפיכך הסוגיה הראשונה שנעסוק בה היא "עתיד המשק הישראלי" לאור תוכנית הממשלה לשינוי מערכת המשפט והשלכותיה בטווח הקצר, הבינוני והארוך. לצורך כך גם נאזין לקולות של יזמים וגורמים כלכליים כפי שהם עולים מהשטח ונשמע את הפרספקטיבה של בכירי המשק ואת תחזיותיהם הכלכליות. נוסף על כך, נעלה לדיון גם את ההשפעות הכלכליות הצפויות על המאזן החודשי של משקי הבית. בהמשך נבחן באופן ביקורתי את סוגיית יוקר המחיה בישראל ונשאל כיצד ניתן להורידו. את יומו הראשון של הכנס נסיים בדיון בסוגיה שבעינינו לא קיבלה עד כה את תשומת הלב הנדרשת: מסגרת היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי. בהינתן שישראל היא אחת המדינות הריכוזיות ביותר ב־OECD, נדון בדרכים לחיזוק הרשויות המקומיות והפיכתן לרשות שלטונית עצמאית ואפקטיבית.

יומו השני של הכנס ייפתח בדיון על עתידו של ענף ההייטק הישראלי, ובקשר שבין חינוך, מוביליות והייטק. בנוסף, לא נוותר על דיון בסוגיית ההיערכות למשבר האקלים ונבחן את פוטנציאל הפיתוח של ענפים מחוללי תעסוקה ירוקה; כן נברר מה התקדם בשנים האחרונות בכל הנוגע להכשרות המקצועיות בישראל. לסיום נעלה לדיון נושא חדש שהמכון מוביל לאחרונה - קידום החדשנות במגזר הציבורי.

כמדי שנה כנס אלי הורביץ הוא חלון הראווה לפעילות המכון הישראלי לדמוקרטיה לאורך כל השנה, שמשלבת מחקרי מדיניות בצד דיונים מעמיקים של צוותי עבודה וחשיבה המכנסים אליהם את כל בעלי העניין הרלוונטיים. פעילותנו בתחומי הכלכלה והחברה ממוקדת בשיפור האיתנות של הכלכלה והחברה, בקידום שוויון הזדמנויות ובהובלת השגשוג של כלל שכבות החברה.

זהו הכנס ה־11 הנושא את שמו של אלי הורביץ ז"ל, מייסד חברת טבע ומראשי התעשייה בישראל. אלי היה יושב ראש הוועד המנהל של המכון ועמד שנים ארוכות בראש פורום קיסריה

(שמו הקודם של הכנס). עבורנו זהו חיבור טבעי, ואנו מודים לדליה ולכל בני המשפחה על שהם מאפשרים את המשך קיומו של מפעל חשוב זה בימים כתיקונם, ועל אחת כמה וכמה בשעת משבר.

אני מבקש להודות גם לקרן דוידסון על השותפות ארוכת השנים בבניית המרכז לממשל וכלכלה, לקרן סינגר על התמיכה המתמשכת בכנס, ולקרן טראמפ על המאמץ המשותף להכין את מערכת החינוך וההשכלה הגבוהה לאתגרי העתיד של שוק העבודה.

תודתנו לצוות החוקרים ועוזרי המחקר, ליושבי הראש של המושבים ולשותפינו בצוותי העבודה ובכתיבת מחקרי הרקע לכנס ולכל צוות המכון הישראלי לדמוקרטיה על שאפשרו את קיומו של כנס מקצועי זה.

בברכה,

יוחנן פלסנר

נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה

כנס אלי הורביץ לכלכלה וחברה -

אלי הורביץ ז"ל, מפעל חיים

אלי נולד בירושלים וגדל בתל אביב. בוגר בית הספר היסודי "הכרמל" ותיכון עירוני א'. עם פרוץ מלחמת העצמאות בשנת 1948 התגייס לנח"ל עם חבריו מגרעין הצופים. לאחר הכשרה חקלאית קצרה ייסדה הקבוצה את קיבוץ תל קציר שבעמק הירדן, בסמוך לגבול עם סוריה. בתל קציר נישאו אלי ודליה, חברתו מגרעין הצופים החדש. באוקטובר 1953 עזבו בני הזוג את הקיבוץ ועברו להתגורר בתל אביב.

באותה שנה החל אלי הורביץ את דרכו בתעשייה כשוטף כלים בחברת התרופות "אסיא" ולאחר סיום לימודיו שולב בהדרגה בהנהלת החברה. מתוך ראייה ארוכת טווח של חשיבות המובילות בשוק הישראלי ושל בניית בסיס לפרישה בינלאומית עתידית הוא יזם את רכישתן של שתי חברות תרופות ישראליות – "צורי" ו"טבע" – ואת מיזוגן לחברה אחת, שנקראה "טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ". בשנת 1976 הוא מונה למנהלה.

בתקופת כהונתו הארוכה כמנכ"ל וכיו"ר מועצת המנהלים של "טבע" הפגין אלי מנהיגות אסטרטגית יוצאת דופן בחדשנותה, שבאה לידי ביטוי ברכישות ובמיזוגים של מפעלי תרופות ברחבי העולם ובאימוץ תרבות של מצוינות בכל מקום שהחברה פעלה בו. כך הפכה "טבע" למפעל התרופות הגדול בישראל, ובהמשך גם לחברת התרופות הגנריות הגדולה בעולם.

תחושת המעורבות החברתית וערכי ההומניזם והציונות שבהם האמין אלי עמדו ברקע התגייסותו לטובת גופים ציבוריים רבים ומגוונים. אלי השתתף כחייל קרבי בכל מלחמות ישראל, ומדרגת טוראי במלחמת העצמאות הגיע, במסגרת שירותו במילואים, לדרגת סגן אלוף וסגן מפקד אגד ארטילרי במלחמת לבנון הראשונה, שלאחריה השתחרר מצה"ל.

ההכרה ביכולותיו הנדירות של אלי כמנהיג וכאסטרטג תרמה לבחירתו לתפקידים ציבוריים רבים לצד עבודתו ב"טבע". כנשיא התאחדות התעשיינים שימש בתפקיד מפתח בכינונה של התוכנית ההיסטורית לייצוב המשק (1985/6). הוא שימש, בין השאר, יו"ר חבר הנאמנים במכון וייצמן, חבר במועצה הבינלאומית של מרכז בלפר למדע ויחסים בינלאומיים בבית הספר לממשל ע"ש קנדי באוניברסיטת הרווארד (2002-2005) ויו"ר הוועדה "ישראל 2028", שמסקנותיה פורסמו והוגשו לראש הממשלה תחת הכותרת "ישראל 2028: חזון ואסטרטגיה כלכלית-חברתית בעולם גלובלי".

פעילותו הציבורית והתעשייתית הענפה זיכתה את אלי בשורה ארוכה של פרסים מטעם גופים אקדמיים וציבוריים. הוא נשא בשישה תוארי דוקטור כבוד, ובאפריל 2002 הוענק לו פרס ישראל על מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

קשר מיוחד היה לאלי עם המכון הישראלי לדמוקרטיה. אלי ראה במכון מפעל חשוב שמחזק את הדמוקרטיה הישראלית. הוא ייחס חשיבות רבה למאמצי המכון לסייע לדרג מקבלי החלטות להגיע להחלטות בצורה מושכלת יותר ולהוציא לפועל מדיניות איכותית המבוססת על מחקר, חשיבה ותכנון – לטובת כלל החברה בישראל.

במשך שש שנים עמד אלי בראש הוועד המנהל הישראלי של המכון, ועד לשנת חייו האחרונה היה חבר קבוע בפורום קיסריה להתוויית מדיניות כלכלית לאומית.

אלי הורביץ, יליד שנת 1932, נפטר ב־21 בנובמבר 2011, בגיל 79.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

**השפעת השינויים המוצעים במערכת המשפט
על המאזן הכספי של משקי הבית בישראל
בחינת תרחישים לפי עשירוני הכנסה**

דפנה אבירם־ניצן

א. הקשר שבין התחזיות הכלכליות למצב משקי הבית

בדוח זה אציג את ההשפעה הצפויה מהתממשות תרחישי הסיכון שהציג משרד האוצר¹ על משקי הבית (הכנסות מול הוצאות).

להלן פירוט הצפי להשפעת תרחישי הסיכון של האוצר על משקי הבית

1. תרחיש האוצר: פגיעה צפויה בצמיחה בשיעור של בין 3% ל-5%

אופן ההשפעה על משקי הבית:

- הפגיעה בצמיחת המשק תוביל לפגיעה בתוצר לנפש ומכאן לפגיעה בהכנסות הפרטים ומשקי הבית.
- בנוסף, לפי תרחישי האוצר הפגיעה בענף ההיי־טק תוביל גם לירידה של 8%-25% בשיעור המועסקים בענף, וזו צפויה להוביל באופן הדרגתי לירידה בהכנסות של משקי הבית מכל עשירוני ההכנסה.
- חשוב לציין שפגיעה בענפי ההיי־טק, שהוא הקטר שמוביל את צמיחת המשק ומעסיק כ-12% מהשכירים במשק, לא נשארת "בעיה ענפית". פגיעה בפעילותן ובצמיחתן של חברות ההיי־טק בישראל יוצרת אפקט שלילי על כלל ענפי המשק הפועלים סביבו (נותני שירותים, הסעדה, הובלה, שירותים פיננסיים ועוד), וכך השלכות המשבר בענפי ההיי־טק מחלחלות גם ליתר האוכלוסייה ועלולות להביא לפיטורי עובדים בכלל ענפי המשק ולא לפי את העובדים להתפשר על רמות שכר נמוכות יותר כדי להשתלב חזרה בשוק העבודה.

2. תרחיש האוצר: אובדן ההכנסות ממס בהיקף של כ-15 עד 30 מיליארד ש"ח

אופן ההשפעה על משקי הבית:

- על רקע אובדן ההכנסות ממס תיאלץ הממשלה לבצע שינויים בתקציב המדינה. להערכתנו, הממשלה תימנע מהגדלת הגירעון בשל החשש מהורדת דירוג האשראי וייקור תשלומי החוב; כמו כן, היא תימנע מהעלאת מיסוי לפירמות או לבעלי ההכנסות הגבוהות

בשל החשש מהעצמת המגמה של בריחת מוחות ועזיבה של פירמות ומשקיעים מפעילות בארץ.

- להערכתנו, האופציה הסבירה תהיה קיצוץ בהוצאה הציבורית, אשר תוביל לירידה בהיקף ובאיכות השירותים הציבוריים שהאזרח יקבל (בתחומי החינוך, הבריאות, הרווחה ועוד) וכן לפגיעה בקצבאות (קצבת ילדים, זקנה, הבטחת הכנסה ועוד).
- ירידה בשירותים הציבוריים במימון ממשלתי תאלץ את משקי הבית לממן באופן פרטי חלק מהשירותים הללו. הדבר נכון בעיקר לעשירונים הגבוהים יותר, שיש באפשרותם לרכוש שירותי רפואה או חינוך באופן פרטי, בעוד משקי הבית בעשירונים הנמוכים ירגישו את הפגיעה בשירות לאזרח, אך לא יוכלו להרשות לעצמם לרכוש זאת באופן פרטי. המשמעות היא פגיעה באיכות החיים של העשירונים הנמוכים.
- ירידה בקצבאות תוביל לפגיעה בהכנסות, בעיקר של משקי הבית החלשים, ששיעור גבוה מהכנסותן (כמעט מחצית) מסתמך על קצבאות.

3. תרחיש האוצר: הורדת דירוג האשראי של ישראל

אופן ההשפעה על משקי הבית:

- תוביל לייקור של עלויות גיוס החוב של ישראל ולהעלאה נוספת של הריבית במשק.
- ייקור הריבית במשק יוביל לעלייה נוספת של החזרי החוב/משכנתאות עבור משקי הבית שלקחו משכנתאות או חוב אחר.
- ייקור הריבית במשק גם ייקר את עלויות המימון לעצמאים ולחברות במגזר העסקי הישראלי, ובכך יפגע ברווחיותן ובכושר התחרות של הפירמות בשוקים הגלובליים. פגיעה בצמיחת החברות במגזר העסקי תוביל להאטה גם בשוק העבודה – מגמה שתעצים את הפגיעה בתעסוקה ובכושר ההשתכרות של משקי הבית.

4. תרחיש האוצר: פיחות בשערו של השקל

אופן ההשפעה על משקי הבית:

- הפיחות מוביל לייקור מחירי המוצרים והשירותים המיובאים, להאצה באינפלציה ולהעלאה נוספת של הריבית במשק.
- הפיחות בשקל מוביל גם לייקור חלק מהמוצרים תוצרת הארץ, שרכיב חומרי הגלם המיובאים בהם יתייקר.
- התוצאה תהיה עלייה ניכרת בהוצאות של משקי הבית על צריכה שוטפת, נסיעות לחו"ל והחזרי משכנתאות.
- בנוסף, הפיחות בשערו של השקל יוביל לפגיעה ביבואנים, אשר כבר היום מתקשים להתמודד עם ייקור המוצרים המיובאים במונחי שקל ולא בהכרח מצליחים "לגלגל" את מלוא ההתייקרות על הצרכנים, ודאי שלא במצב של חוסר ודאות כלכלית בקרב משקי הבית.

5. תרחיש האוצר: ייקור עלויות גיוס ההון

אופן ההשפעה על משקי הבית:

- יוביל לעלייה בתשואות האג"ח הממשלתי ואג"ח חברות, לייקור עלויות המימון של הפירמות בסקטור העסקי ומכאן להעצמת הירידות בשוק ההון.
- צפויה פגיעה בתשואה של משקי הבית על השקעותיהם (בפנסיה, בקופות גמל ובחסכונות אחרים בשוק ההון) ומכאן שחיקה בערך הנכסים הפיננסיים של הציבור.
- התוצאה תהיה ירידה בהכנסות משקי הבית ממקורות אלו.

ב. מאפייני המשפחות בישראל לפי עשירוני הכנסה, תמונת מצב קיימת²

1. מאפייני "משפחת ישראל לי 123"

(המשפחה הממוצעת בעשירוני הכנסה נמוכים (1-3), בנקודת המוצא, שנת 2019)

- הכנסה כספית נטו למשק בית: 5,467 ש"ח לחודש
- הוצאה כספית למשק בית: 7,106 ש"ח לחודש
- מאזן חודשי (הכנסות-הוצאות): -1,639
- שיעור משקי בית ערביים: 22%
- שיעור בעלי חוב (משכנתאות ואחר): 21%
- שיעור המינוף (יחס החוב להכנסה השנתית, חציון): 1.5
- ממוצע נפשות במשק בית: 2.4
- ממוצע מפרנסים במשק בית: 0.6
- ממוצע גיל של ראש משק בית כלכלי: 53
- ממוצע שנות לימוד של ראש משק הבית: 12.7

2. מאפייני "משפחת ישראל לי 456"

(המשפחה הממוצעת בעשירוני הכנסה בינונית-נמוכה (4-6), בנקודת המוצא, 2019)

- הכנסה כספית נטו למשק בית: 12,862 ש"ח לחודש
- הוצאה כספית למשק בית: 11,334 ש"ח לחודש
- מאזן חודשי (הכנסות-הוצאות): 1,528

2 מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני הלמ"ס, סקרי הכנסות והוצאות 2019.

- שיעור משקי בית ערביים: 15.7%
- שיעור בעלי חוב (משכנתאות ואחר): 39%
- שיעור המינוף (יחס החוב להכנסה השנתית, חציון): 0.6
- ממוצע נפשות במשק בית : 3.2
- ממוצע מפרנסים במשק בית: 1.4
- ממוצע גיל של ראש משק בית כלכלי: 47
- ממוצע שנות לימוד של ראש משק הבית: 13.6

3. מאפייני "משפחת ישראלי 789"

(המשפחה הממוצעת בעשירוני הכנסה בינונית-גבוהה (7-9), בנקודת המוצא, 2019)

- הכנסה כספית נטו למשק בית: 22,847 ש"ח לחודש
- הוצאה כספית למשק בית: 16,694 ש"ח לחודש
- מאזן חודשי (הכנסות – הוצאות): 6,153
- שיעור משקי בית ערביים: 12%
- שיעור בעלי חוב (משכנתאות ואחר): 54%
- שיעור המינוף (יחס החוב להכנסה השנתית, חציון): 0.9
- ממוצע נפשות במשק בית : 3.9
- ממוצע מפרנסים במשק בית: 2
- ממוצע גיל של ראש משק בית כלכלי: 45
- ממוצע שנות לימוד של ראש משק הבית: 14.9

ג. כיצד ישתנה מצב המשפחות בעקבות הרפורמה במערכת המשפט - המחשה מספרית

ביצענו מספר סימולציות שבחנו כיצד עלול להשתנות מצבן של שלוש המשפחות הישראליות שהצגנו לעיל, אם יתקבלו השינויים המוצעים במערכת המשפט ויתממשו תרחישי האוצר לגבי ההשלכות המקרו־כלכליות שייגזרו מכך. הסימולציות בחנו את מצבן של המשפחות תחת ההנחה שלכל המשפחות שנבחנו יש תשלומי משכנתה, בהתאם לממוצע שמופיע בסקרי ההוצאות של הלמ"ס.

חשוב לחדד שאין מדובר בתחזית, אלא בבחינה של תרחישים אפשריים³ המבוססים על מכלול הנחות יסוד באשר לפרמטרים העיקריים שישפיעו על מצבם הכלכלי של משקי הבית הישראליים בחיי היומיום.

להלן פירוט התרחישים שנבחנו בסימולציה:

1. סימולציה לשינוי במצבה של "משפחת ישראלי 123"

להלן עיקרי השינויים שעלו מהסימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה נמוכים (1-3), בעלת משכנתה:

- ההכנסה נטו של משק הבית תרד בכ־700 ש"ח בחודש, בעיקר בשל צמצום הקצבאות.
- ההוצאה הכספית של משק הבית תעלה בכ־400 ש"ח, בעיקר בשל עליית מחירים והחזרי המשכנתאות.
- **הגירעון החודשי** של משק הבית (הכנסות-הוצאות) יגדל בכ־1,100 ש"ח.
- **הגירעון השנתי** של משק הבית (הכנסות-הוצאות) יגדל בכ־13,150 ש"ח.

3 מקור: עיבודי המכון הישראלי לדמוקרטיה לנתוני הלמ"ס, סקרי הכנסות והוצאות 2019.

- בנוסף, במצב שבו גם המשפחות בעשירוניים הנמוכים תאלצנה להעלות את ההוצאה הפרטית על שירותים ציבוריים (כגון חינוך, בריאות ורווחה), הגירעון החודשי יעלה עוד מעבר למתואר לעיל.

לוח 1

סימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה 1 עד 3, בעלת משכנתה

	משפחת ישראלי 123			שינוי שנתי	
	T0	T1	שיעור השינוי	שינוי בש"ח	בש"ח
הכנסה כספית נטו למשק בית	5,467	4,767	-12.8%	(700)	(8,402)
מזה: קצבאות	2,624	2,176	-17%	(448)	(5,371)
הוצאה כספית למשק בית	7,106	7,501	5.6%	396	4,746
מזה: הוצאה על החזרי חוב	201	293	46%	92	1,106
מאזן החשבון החודשי	(1,639)	(2,734)		(1,096)	(13,148)

2. סימולציה לשינוי במצבה של "משפחת ישראלי 456"

להלן עיקרי השינויים שעלו מהסימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה בינונית-נמוכה (4-6), בעלת משכנתה:

- ההכנסה נטו של משק הבית תרד בכ־875 ש"ח בחודש, בחלקה הגדול בשל צמצום קצבאות.
- ההוצאה הכספית של משק הבית תעלה בכ־685 ש"ח, בעיקר בשל עליית מחירים והחזרי המשכנתאות.
- העודף החודשי של משק הבית (הכנסות-הוצאות) ירד בכ־1,560 ש"ח (כמעט יתאפס).
- העודף השנתי של משק הבית (הכנסות-הוצאות) ירד בכ־18,700 ש"ח.

- בנוסף, במצב שבו גם המשפחות בעשירונים הנמוכים תאלצנה להעלות את ההוצאה הפרטית על שירותים ציבוריים (כגון חינוך, רווחה ובריאות), הגירעון החודשי יעלה עוד מעבר למתואר לעיל.

לוח 2

סימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה 4 עד 6, בעלת משכנתה

	משפחה ישראלית 456				שינוי שנתי
	T0	T1	שיעור השינוי	שינוי בש"ח	בש"ח
הכנסה כספית נטו למשק בית	12,862	11,989	-6.8%	(874)	(10,485)
מזה: קצבאות	2,578	2,138	-17%	(440)	
הוצאה כספית למשק בית	11,334	12,019	6.0%	685	8,216
מזה: הוצאה על החזרי חוב	593	704	19%	110	
מאזן החשבון החודשי	1,528	(30)		(1,558)	(18,701)

3. סימולציה לשינוי במצבה של "משפחת ישראלית 789"

להלן עיקרי השינויים שעלו מהסימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה בינונית-גבוהה (7-9), בעלת משכנתה:

- ההכנסה נטו של משק הבית תרד בכ-1,070 ש"ח בחודש.
- ההוצאה הכספית של משק הבית תעלה בכ-1,250 ש"ח, בעיקר בשל עליית מחירים והחזרי המשכנתאות.
- העודף החודשי של משק הבית (הכנסות-הוצאות) ירד בכ-2,320 ש"ח.
- העודף השנתי של משק הבית (הכנסות-הוצאות) ירד בכ-27,870 ש"ח.
- בנוסף, סביר להניח שההוצאה הפרטית על שירותים ציבוריים (כגון חינוך ובריאות) תעלה במאות ש"ח לחודש, והגירעון החודשי יעלה בהתאם, מעבר למתואר לעיל.

לוח 3

סימולציה לבחינת השינוי במצב משפחה ממוצעת בעשירוני הכנסה ל עד 9, בעלת משכנתה

	משפחת ישראלי 789			שינוי שנתי	
	T0	T1	שיעור השינוי	שינוי בש"ח	בש"ח
הכנסה כספית נטו למשק בית	22,847	21,776	-4.7%	(1,071)	(12,854)
מזה: קצבאות	2,199	1,824	-17%	(375)	
הוצאה כספית למשק בית	16,694	17,945	7.5%	1,251	15,012
מזה: הוצאה על החזרי חוב	1,443	1,780	23%	337	
מאזן החשבון החודשי	6,153	3,831		(2,322)	(27,866)

דפנה אכירס-ניצן היא מנהלת המרכז לממשל וכלכלה במכון הישראלי לדמוקרטיה. מובילה מטעם המכון ויחד עם הממשלה את פרויקט היערכות למשבר האקלים. לפני כן כיהנה במשך למעלה משני עשורים במגוון תפקידי מחקר וייעוץ כלכלי אסטרטגי בהתאחדות התעשיינים. בכלל זה ניהול אגף המחקר הכלכלי של ההתאחדות וייעוץ כלכלי שוטף לארגוני הגג של המגזר העסקי ונשיאיו. מכהנת כדירקטורית חיצונית בחברות בשוק ההון.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

